

GRONDGEBIED

87.

ALS

SCHADELOOSSTELLING

J.P.D.
burgemeester van Banning
te Gennep

J. P. D. van Banning
burgemeester te
GENNEP
(1945)

Voorwoord.

Ergens in Nederland werd tijdens de bezettingsjaren een studie gemaakt van onze oostgrens. Manuscript en materiaal gingen door oorlogshandelingen in 1944 verloren. Dit vlugschrift geeft slechts probleemstelling en gedachten-gang weer. Uitvoerige citaten en statistieken, welke deel van het werk uit-maakten, ontbreken thans.

Steller heeft door drukken werkring nu geen gelegenheid tot uitwerking. Dit overzicht is als lezing 3 Maart 1945 te Nijmegen en 3 April te Maastricht gehouden.

Inleiding.

Begin November 1944 zond Minister van Kleffens namens de Nederlandsche Regeering een nota aan de bondgenooten, waarin de gedachte werd geopperd de schadevergoeding van Duitschland aan Nederland te doen bestaan in tijde-lijke of blijvende aanhechting van Pruisisch grondgebied na afvoer der Duitsche bevolking en raadpleging van de volksvertegenwoordiging.

Minister Attlee maakte direct hiervan melding in het Londensche Parlement en zeide bovendien steun toe.

Op 2 Maart 1945 deelde dezelfde Engelsche Minister mede met betrekking tot de conferentie van Jalta der „big three“, dat afstand van Duitsch grond-gebied aan Nederland als schadevergoeding aan de orde was geweest.

Er is dus alle aanleiding de voor- en nadeelen van annexatie in het alge-meen en met betrekking tot Nederland in het bijzonder na te gaan.

Annexatie in het algemeen.

De verhouding volk en staat heeft sedert het congres van Weenen voor een groot deel de geschiedenis beheerscht. De vaak voorkomende antithese legitimiteit - nationaliteit, de verhouding van historisch recht tot volksaard was aanleiding tot verwikkelingen. Reeds over de vraag, wat de wezenstrek van een volk was, bestond verdeeldheid. ¹⁾

Ieder heeft wel eens gehoord van den strijd om de Italiaansche of Duitsche eenheid of van het minderhedenvraagstuk, waar verwante groepen aansluiting zochten bij volksgroepen buiten 's lands grenzen.

Inmiddels, democratische en gedecentraliseerde staten hebben daar minder last van. In Zwitserland was de aanwezigheid van Duitsche, Fransche, Ita-liansche en Rhäto romaansche groepen geen reden tot moeilijkheden door de groote autonomie, maar de Sudeten-Duitschers hadden andere verlangens. In het algemeen echter is ongewenscht, dat vreemde groepen in het staatsver-band worden opgenomen.

Iets anders staat echter Minister van Kleffens voor den geest. Zijne Excel-lentie wil geen Duitsche tot Nederlandsche staatsburgers maken, maar de Duitsche bevolking afvoeren. Een precedent van beteekenis is in de geschie-denies niet te vinden. Men kan wel denken aan Bismarck's kolonisatie-politiek, waarbij Duitschers de plaats der Polen in Posen en West-Pruisen moesten innemen, maar absolute dwang ontbrak. Omtrent de verplichte volksverplaat-singen in Macedonië na den vorigen wereldoorlog zijn weinig gegevens te vinden. De „Ulsterplantation“, einde 17de eeuw in Ierland, doet er aan den-ken. In ieder geval het minderhedenvraagstuk zou, dat is wel de wensch in ons zoo nuchter volk, moeten worden vermeden.

Ethische beschouwing ²⁾

De volkeren zijn ten opzichte van elkaar, evenals de individuën onderling binnen den staat, gebonden aan normen, welke een ordelijke samenleving mogelijk maken. Wie zich aan die geldende normen niet houdt en poogt zich-

Voorwoord.

Ergens in Nederland werd tijdens de bezettingsjaren een studie gemaakt van onze oostgrens. Manuscript en materiaal gingen door oorlogshandelingen in 1944 verloren. Dit vlugschrift geeft slechts probleemstelling en gedachten-gang weer. Uitvoerige citaten en statistieken, welke deel van het werk uit-maakten, ontbreken thans.

Steller heeft door drukken werkkring nu geen gelegenheid tot uitwerking. Dit overzicht is als lezing 3 Maart 1945 te Nijmegen en 3 April te Maastricht gehouden.

Inleiding.

Begin November 1944 zond Minister van Kleffens namens de Nederlandsche Regeering een nota aan de bondgenooten, waarin de gedachte werd geopperd de schadevergoeding van Duitschland aan Nederland te doen bestaan in tijde-lijke of blijvende aanhechting van Pruisisch grondgebied na afvoer der Duitsche bevolking en raadpleging van de volksvertegenwoordiging.

Minister Attlee maakte direct hiervan melding in het Londensche Parlement en zeide bovendien steun toe.

Op 2 Maart 1945 deelde dezelfde Engelsche Minister mede met betrekking tot de conferentie van Jalta der „big three“, dat afstand van Duitsch grond-gebied aan Nederland als schadevergoeding aan de orde was geweest.

Er is dus alle aanleiding de voor- en nadeelen van annexatie in het alge-meen en met betrekking tot Nederland in het bijzonder na te gaan.

Annexatie in het algemeen.

De verhouding volk en staat heeft sedert het congres van Weenen voor een groot deel de geschiedenis beheerscht. De vaak voorkomende antithese legitimiteit - nationaliteit, de verhouding van historisch recht tot volksaard was aanleiding tot verwikkelingen. Reeds over de vraag, wat de wezenstrek van een volk was, bestond verdeeldheid. ¹⁾

Ieder heeft wel eens gehoord van den strijd om de Italiaansche of Duitsche eenheid of van het minderhedenvraagstuk, waar verwante groepen aansluiting zochten bij volksgroepen buiten 's lands grenzen.

Inmiddels, democratische en gedecentraliseerde staten hebben daar minder last van. In Zwitserland was de aanwezigheid van Duitsche, Fransche, Ita-liansche en Rhätio romaansche groepen geen reden tot moeilijkheden door de groote autonomie, maar de Sudeten-Duitschers hadden andere verlangens. In het algemeen echter is ongewenscht, dat vreemde groepen in het staatsver-band worden opgenomen.

Iets anders staat echter Minister van Kleffens voor den geest. Zijne Excel-lentie wil geen Duitsche tot Nederlandsche staatsburgers maken, maar de Duitsche bevolking afvoeren. Een precedent van beteekenis is in de geschie-denissen niet te vinden. Men kan wel denken aan Bismarck's kolonisatie-politiek, waarbij Duitschers de plaats der Polen in Posen en West-Pruißen moesten innemen, maar absolute dwang ontbrak. Omtrent de verplichte volksverplaat-singen in Macedonië na den vorigen wereldoorlog zijn weinig gegevens te vinden. De „Ulsterplantation“, einde 17de eeuw in Ierland, doet er aan den-ken. In ieder geval het minderhedenvraagstuk zou, dat is wel de wensch in ons zoo nuchter volk, moeten worden vermeden.

Ethische beschouwing ²⁾

De volkeren zijn ten opzichte van elkaar, evenals de individuën onderling binnen den staat, gebonden aan normen, welke een ordelijke samenleving mogelijk maken. Wie zich aan die geldende normen niet houdt en poogt zich-

zelf recht te verschaffen door geweld is moreel aansprakelijk. De schuldige dient schadevergoeding te geven en verdient straf.

Schadevergoeding beteekent teruggave van een equivalent; de grootte van het bedrag en de rechtszekerheid kunnen een bedrag ineens eischen. De straf wordt gevorderd als vergelding en uit preventie: Beveiliging en afschrikwekkend voorbeeld voor anderen.

In concreto moet eigen en internationaal belang worden gediend. Het plaatsen van een delinquent in ander cultureel milieu kan voor dezen gunstig zijn en wordt in het strafrecht ook gebezigd. Internationaal moet de preventie in een gezamenlijke plicht tot „kortwieken” naast opvoeden worden gezien. Verhuizing kan voor de betreffende burgers zelf een voordeel zijn, omdat conflicten worden vermeden.

Mede-strafbaar is hij, die meedeed.

Revanche.

De gedachte aan revanche maakt velen afkeerig. Men wijst naar Elzas-Lotharingen. Toch zou het een verwarring van oorzaak en aanleiding zijn, dit tot algemeenen gedachtengang te verheffen.

Andere tegenstellingen plaatsen Franschen en Duitschers tegenover elkaar en de Elzas was dan een voorwendsel. Elders blijkt wel, hoe andere oorzaken tot oorlog aanleiding geven. In Versailles kreeg België Eupen en verwierf Italië Zuid-Tirol, terwijl Minister van Karnebeek het aanbod van Kleef afwees.

Toch viel Duitschland evengoed in 1940 Nederland als België aan, maar met Italië werd een regeling aan gegaan om de Deutsche bevolkingsgroepen uit Tirol terug te trekken. Zelfs Noord-Sleeswijk, in 1919 afgestaan, heeft het Reich thans nog onder Deensch bestuur gelaten.

Andere overwegingen spelen in den modernen oorlog een rol. De agressie op Nederland en België was niet om Kleef of Eupen, maar uit strategische motieven.

Hoog zijn de verwachtingen gespannen, dat de nieuwe wereldvrede een vrede- en veiligheidsstelsel zal brengen, dat oorlog voorgoed uitsluit. Maar ook de pessimist, die met de mogelijkheid eener mislukking daarvan rekening meent te moeten houden, heeft kunnen leeren, dat de afwijzing door Nederland van 1919 in 1940 niet baatte.

Tijdelijk of blijvend?

Tot het voorbehoud, dat onze beheerder van de portefeuille van Buitenlandse Zaken maakte, behoorde „tijdelijk of blijvend”.

Voorzichtigheid en bescheidenheid waren steeds kenmerkend voor Nederlands diplomatie. De formuleering van ons Departementshoofd is ook hiervoor typeerend. Men kan zich in de zoo moeilijke materie nauwelijks de tijdelijke oplossing denken.

De bevolking wegvoeren en dan terug laten komen? Zou een behoorlijke zorg van boer of fabrikant te verwachten zijn bij tijdelijk beheer? Maar bovendien was in den tijd, dat Excellentie van Kleffens sprak nog niet bekend, dat alom voorziening noodig zou zijn, niet alleen voor huizen, ook voor fabrieken en boederijen.

Schadevergoeding.

Wat Versailles bovenal leerde was trouwens de noodzaak van onmiddellijke afwikkelingen. Geen nieuwe ellende over onuitspreekbare getallen aan herstelbetalingen met eindelooze conferenties!

Indien iets bron van nieuwe conflicten zou zijn, dan dit! Maar hoe kan Duitschland vergoeden, wat het Nederland aandeed? De moord op en foltering van duizenden Nederlanders is niet in waarde uit te drukken, maar de roof en vernietiging van talrijke productieinstellingen, van fabrieken, havens, verkeersmiddelen, veestapel, boomgaarden, dijken en sluizen, evenals het uitgeven van veel ongedekt bankpapier, heeft niet millioenen, maar milliarden nadeel gebracht.

Zelf verwoest en verarmd, zal een schadevergoeding in geld of natura van

eenige beteekenis niet kunnen worden verwacht.

Trouwens het uitputten onzer oosterburen heeft grenzen, wil niet geheel Europa en ons land in het bijzonder daaronder lijden. Zeker, men zou het Nederlandsche cultureel oeuvre van vroegere eeuwen, zooals de Rembrandts, kunnen bedingen, maar hoe men het ook keere, de beste mogelijkheid tot verkrijgen van schadevergoeding ligt in de oorspronkelijke en onverwoestbare waarde van den grond. Niet slechts om dat 1/9 van ons land met 1/7 van zijn landbouwopbrengst werd geïnundeerd en vele woningen verwoest, maar grond is als schadevergoeding de meest blijvende waarde in alle eeuwen gebleken.

Nederland heeft behoefte aan grondgebied.

Hoe bescheiden en klein ons land en volk schijnen, de volkskracht is groot! In menige statistiek staat Nederland aan de spits.

Het bevolkingsvraagstuk.

Niet allè volkeren groeien in gelijke mate. De toename heeft plaats door het verschil tusschen geboorte en sterfte en het overschot tusschen vestiging en vertrek. Beide groeifactoren zijn in Nederland buitengewoon hoog.

Het geboorte-overschot in West-Europa bedraagt in ‰:

	1905/09	1925	1938	1941
Nederland	15	14	12	12 (1942)
Duitschland	14	9	7	6 ³⁾
Groot-Brittannië	12	6	3	2
Frankrijk	1	1	0	-4
België	9	7	3	-3
Denemarken	?	10	8	8
Noorwegen	13	9	6	5
Zweden	11	6	3	4
Zwitserland	10	6	4	6
Italië	11	11	10	7

In de laatste oorlogsjaren heeft zich dit relatief nog sterker voorgedaan.

In 1941 (Ned. 1942) waren sterfte en geboorte-cijfers als volgt: in ‰:

Nederland	9	21
Duitschland	12	19
Groot-Brittannië	13	15
Frankrijk	17	13
België	15	12
Denemarken	10	18
Zweden	10	16
Noorwegen	11	16
Zwitserland	11	17
Italië	14	21

Nederland had het laagste sterfte- en hoogste geboortecijfer. Ons volk heeft de grootste vitaliteit van West-Europa.

Ook is het vertrek van weinig beteekenis.

Nederland heeft sedert talrijke jaren de grootste bevolkingstoename in %. Na België is ons land het dichtst bevolkt. België 278, Nederland 272, Groot-Brittannië 190 personen per K.M.², alle andere landen zijn dunner bevolkt.

Onze agrarische dichtheid is eveneens zeer hoog door den zeer sterk ontwikkelde landbouw en tuinbouw.

Onze industrie, zonder voldoende eigen grondstoffen, is afhankelijk van het buitenland; met betrekking tot de eindproducten wijzen alle voorbereidingen op verdere contingentteering en andere beperkingen. Prof. Diepenhorst in „Onze landbouw“ 1923, blz. 469, schrijft:

„Voor al een klein land als Nederland moet zich van het onzekere element, dat immer zijn export aankleeft, terdege bewust zijn. Of het buitenland de Hollandsche producten zal betrekken, is allereerst afhankelijk van de vraag, of het deze behoeft. Ziet het kans zich door eigen arbeid het benodigde te verschaffen, dan is het gedaan met de vraag naar Neêrlandsch vruchtenschat.”

Reeds meermalen is gewezen op de noodzakelijkheid tot afvoer van ons bevolkingsoverschot, wat een ernstig verlies aan volkskracht zou beteekenen. In Indië is wel voor enkelingen plaats, niet voor een Europeesche landbouw, noch voor een industrie met Europeesche werkkrachten. Wij willen bovendien geen poor-white probleem, als in Zuid-Afrika en de positie van Insulinde is thans staatsrechtelijk veranderd. Onze grenzen zijn te eng. Studie werd gemaakt en plannen ontworpen voor emigratie naar Frankrijk, o.a. door Ir. Dewez. Oud-Minister Welter propageert Argentinië. In andere overzeesche landen wordt de toelating beperkt, zooals in de Vereenigde Staten.

In zijn studie over het Klein-Boerenvraagstuk wijst Drs. Platenburg op het gebrek aan landbouwgrond.

In zijn proefschrift aan de Nederlandsche Handelhoogeschool te Rotterdam berekende Dr. de Hoogh een jaarlijksch tekort van 328 K.M.², indien de landbouwers een even groote bevolkingstoename zouden hebben als de andere productiegroepen; in werkelijkheid zijn de boerengezinnen kinderrijker.

Nederlands cultureele plaats.

Het tekort aan grond is niet het gevolg van een onvoldoende uitbuiting der mogelijkheden: Nederland staat weer aan de statistieke spits: Aan den vooravond van den oorlog had de Nederlandsche landbouw de hoogste opbrengst aan graan per H. A., onze veeteelt de grootste melkopbrengst per koe, in Zuid-Limburg was de grootste mijn van Europa, de Nederlandsche Spoorwegen hadden de grootste gemiddelde snelheid per trein, de Zuiderzee-werken werden allentwege geroemd, zooals onze kolonisatie bewondering wekte. De Nederlanders hadden in zending en missie een groter aandeel dan onze volkssterkte zou doen verwachten, onze medische en hygiënische toestanden behoeven geen groter lof, dan het reeds besproken laagste sterfte- en hoogste geboortecijfer. Onze volkswoningen waren sociale paleizen vergeleken bij de kazernes in het buitenland. Wie kent niet Hollands Glorie, onze roem ter zee, onze K. L. M.? Welke „kleine natie had zooveel Nobelprijs-winnaars, zulk een reputatie van financieele betrouwbaarheid? In de industrie hebben Philips, Unilever en de Koninklijke Shell wereldconcerns gevormd.

5000 Boeken werden jaarlijks uitgegeven, per inwonertal meer dan ergens ter wereld; in 1940 leerden 165.000 scholieren 3 vreemde talen, wat beteekent, dat 10% der volwassen Nederlandsche bevolking over 20 jaar zich in vier talen eenigszins kan helpen, hetgeen naar verhouding geen groote mogendheid kan evenaren. Onze beeldende kunst, het muziekleven en het ambachtswerk genieten in den vreemde groote waardeering.

Terecht wees President Roosevelt er op in het Amerikaansche congres, dat geen der kleine landen zooveel tot de beschaving bijdroeg. Dit alles is geen zelfverheerlijking, maar statistisch aantoonbaar. Wij hebben de wereld iets te brengen, moeten onze vleugels kunnen uitslaan. Onze ontginningen en Zuiderzeewerken kunnen ons quantitatief en kwalitatief groeiend volk niet bergen.

Reeds in den Volkenbond werd gesproken over vreedzame grenswijzigingen wegens bevolkingsproblemen. De Paus besprak het in een zijner encyclieken. De Socialistische Internationale in 1926 eveneens. Men vergete niet, dat vestiging in ander klimaat vaak tot mislukkingen leidt. De kolonisatie van Friesche boeren in Frankrijk was tot nu toe geen succes.

Hoe staat 't met den Duitschen bevolkingstoestand? Reeds door den vorigen oorlog niet schitterend. In 1913 tot en met 1926 was het jaarlijksche geboorteoverschot resp. 12, 8, -1, -4, -7, -10, 4, 11, 11, 8, 7, 8, 9, en 8 ‰, dat is gemiddeld $4\frac{1}{2}$ ‰ per jaar over een groote periode, dus $\frac{1}{3}$ van Nederland.

Thans is deze toestand erger. Duitschland verloor den vorigen oorlog circa $2\frac{1}{2}$ miljoen aan gesneuvelden. Uit plaatselijke gegevens, welke vergelijkingen met 1914-'18 mogelijk maakten, bleek het verlies in 1944 reeds groter, afgezien van het feit, dat Oostenrijk er thans bijbehoorde en de concentratiekampen hun deel bijdroegen. De slachting onder de burgerbevolking door de bombardementen is enorm geweest. Duitse zegslieden spreken bij zware aanvallen van 1% eener bepaalde stadsbevolking per nacht.

Ware het trouwens anders niet beter voor de rust in Europa als Duitschers emigreerden dan Nederlanders?

Becijfert men de bevolking van Duitschland naar de oppervlakte in 1913 of den omvang in Mei 1939, dan was de bevolkingstoename van 1913—1939 circa 17% in beide gevallen, van Nederland in die periode 42%. In den oorlog verloor het Reich vermoedelijk 8 miljoen aan dooden.

De gedwongen verhuizing.

In de bezettingsjaren bleken gelukkige voorbeelden van naturalisatie: Prins Bernhard zegt genoeg! Plaatsen, welke pas in 1813 bij Nederland werden gevoegd, toonden in dezen oorlog geen enkele toenadering tot hun oude Duitse vaderland, zooals Gennep, Zevenaar, Huissen. Vroegen de meeste Gemeenteraden van Nederlandsch Limburg aansluiting bij België in 1830/39, in 1919 was de assimilatie volkomen. In dezen oorlog bleek in sommige grensplaatsen sympathie voor Nederland en ontving zelfs de illegale actie steun van daar.

In de Eindhovensche couranten werd een lans gebroken voor annexatie van bepaalde gebieden met bevolking. Prof. Huizinga wees erop, hoe onze emancipatie uit het Nederduitsche in de 17e eeuw dra in een controverse omsloeg. De Hoogleeraren Geijl en Muller toonden het ontbreken aan van een scherpe grenslijn in het volksleven in Gelderland en omgeving.

Prof. Gerretson verweet „Holland" in de republiek tot behoud van zijn hegemonie elke uitbreiding van areaal te hebben tegengegaan. De studies van Prof. van Ginneken, Dr. Roukens en anderen wezen op den linguïstischen samenhang, die iedere grensbewoner in het Oosten kent. Het is een groot verschil met de Germaansch-Romaansche taalgrenzen in België, Elzas en Zwitserland, waar men van het eene dorp naar het andere reizend een totale verandering waarneemt.

Opper-Gelder was een gelijk deel van het Hertogdom Gelder als ons Gelderland. Toch, het gevaar van een herlevende minderheid moet vermeden worden. Nu zal de débâcle menigen Duitscher ontvankelijk maken, die tevoren anders oordeelde. Slechts op beperkte schaal zij een mogelijkheid, die individueel worde gezien. ⁴⁾

De beoordeeling zou naar het gedrag vóór en in 1940 moeten geschieden.

Dezen tusschenweg zou men kunnen vinden door personen, die in Nederland of de grensstreek geboren zijn of door speciale banden (b.v. huwelijk) met Nederland verbonden, de Nederlandsche taal verstaan, een blanco strafregister hebben en geen partij-functionaris waren, een kans te geven, om na een aantal proefjaren en bij duidelijk verlangen op te nemen. Ons Nederlanderschap is een hoog goed, wat verworven moet worden! De eischen zouden zwaar moeten zijn.

Internationale beteekenis.

De beteekenis van een staat is niet louter afhankelijk van zijn grootte: Nederland was in de 17e eeuw een groote mogendheid, China met 400 miljoen bewoners in de 19e eeuw niet! Toch is de omvang van belang. Men leze, wat Van Hogendorp en Thorbecke in 1830 schreven, toen het Zuiden verloren ging.

Nederland heeft een sterke positie door zijn Indisch gebiedsdeel en de ligging tusschen de groote mogendheden. In tol- en muntunie met België en Luxemburg zal het een nieuwe toekomst hebben. Met deze landen en de overzeesche gebieden (Congo ook) benadert het in inwonertal het Fransche imperium. Toch zal het zwaartspunt ligging in het Europeesche kernland.

Een sterk Nederland is ook een Britsch belang: Nederland als bufferstaat tegenover Duitschland. Had in 1940 Nederland niet Duitschland 5 dagen weerstand geboden en slechts als Denemarken geprotesteerd, met de Nederlandsche oorlogs- en koopvaardijvloot waren de Duitschers op een ongelegen oogenblik in Engeland aangekomen!

Tenslotte is verlies van land de oude straf op agressie, waarbij Nederland de eenige reële kans op schadevergoeding krijgt. Duitschland zou zich moeten verplichten de grondeigenaren schadeloos te stellen.

Gebiedskeuze.

Welke gebieden zouden voor aanhechting in aanmerking komen?

1e. Om strategische redenen. Ons land is bij Sittard zoo smal, dat het zoo belangrijke Zuid-Limburg terstond kan worden afgesneden. Reeds in de 30er jaren maakten officieren, als Generaal Jhr. von Geusau, zoowel als Brabantsche en Limburgsche Burgemeesters propaganda voor een nieuwe stelling, de Peellinie, waaraan ook is gewerkt. Hoe goed dit was gezien, kan ieder begrijpen, die den vreeselijken strijd einde 1944 daar heeft waargenomen. Water en moeras waren de bondgenooten in de Duitse verdediging. Zulk een Peelstelling heeft slechts waarde, indien het element der verassing wordt uitgesloten, maar daartoe was de 5 K.M. strook in 1940 ten Oosten van de Maas onvoldoende.

Daarnaast wees in zijn brochure ⁵⁾ over Mei 1940 Minister van Kleffens op de afhankelijkheid van het buitenland door ontbreken eener eigen oorlogs-industrie. De bestelde materialen bleven uit. Ons Limburgsch mijngebied heeft zijn natuurlijke voortzetting en begrenzing in een klein gebied, slechts 200 Km² groot, om Aken, maar waar naast kool ook ijzer en zink wordt aangetroffen.

2e. Om economische redenen. Wanneer het Noorden bevrijd zal zijn, krijgt Rotterdam een zware concurrentie. Het achterland is primair de Ruhr. Het bezit van Embden en de beneden-Eems zal eenigszins een compensatie kunnen zijn. Daarbij opent dit de mogelijkheid tot inpoldering van de Dollart, waarbij thans nog een grensgeschil bestaat. Door het bezit van Norddeich-Nordermeij zou een veerdienst rechtstreeks op Scandinavië (Denemarken) mogelijk worden, temeer omdat Helgoland wellicht weer een Engelsch steunpunt wordt, als in de vorige eeuw.

De Dominale mijn, de „Hendrik“, de petroleum van Coevorden-Laarwald moeten uit hun corset.

In het gebied rond Aken ⁶⁾ liggen zes steenkoolmijnen, onder welke de Nederlandsche onderneming Sophia Jacoba te Hüchelhoven, met in totaal omstreeks 30% van de Nederlandsche productie. Leidinggevend bovengronds personeel is in beperkte mate wel in Nederland aanwezig.

Ir. Ferrari wees in „Je Maintiendrai“ van 16 December 1944 in een belangrijk artikel op de economisch-landbouwkundige beteekenis van Oost-Friesland en deelen van Westfalen, Muller in de Zuid-Limburgsche editie van Limburgsch grensland.

3e. Om historisch-linguïstische redenen. Deze in de derde plaats! Wij richten immers het oog op de toekomst en grondgebied is het eerste doel, niet de reeds aanwezige bevolking.

a. In den Nederrijn, het oude Hertogdom Kleef met Opper Gelder, de huidige kreise Cleve, Geldern, Rees en een deel van Mörs, was vóór de Fransche revolutie de Nederlandsche taal in gebruik en geen Gothisch schrift. De oude archiefstukken zijn in het Geldersch gesteld, dat dicht bij het Nederlandsch, dan bij het Duitsch staat. Umlaut en ichlaut zijn er geen regel. Het blijkt uit gepubliceerde bronnen, als b.v. door Nettesheim.

De oude opschriften in het Heimatmuseum van Goch zijn Geldersch-Nederlandsch. Geldern kwam pas in 1713 aan Pruisen.

In de 18e eeuw was er een speciaal besluit vanden Pruisischen Koning voor de ambtelijke taal. Velen kunnen er nu nog goed Nederlandsch verstaan, en hun „plat“ wordt in ons land voor Nederlandsch dialect gehouden. Zoowel op de Nederlandsche kaarten van dialectenonderzoek, als op de Duitse uitgaven voor „niederdeutsche Sprachforschung“ staan Kleef/Geldern met het grootste deel van Nederland als neder-frankisch vermeld. Het aantal Nederlandsche staatsburgers is groot. Naar schrijver dezes meent te herinneren in Goch b.v. 11%, in het consulaatgebied Kleef 20.000, in het geheele Rijn- en Ruhrgebied 200.000. Familienamen als Jansen en Hendriks wijzen op het groot aantal Nederlandsche afstammelingen. Geslachten uit dit gebied voortge-

komen zijn b.v. van Boetzelaer, van Sonsbeeck, van Lynden, van Wyler, van Gogh en van Kleef. Velen, uit Nederlandsche ouders geboren, verloren in vroeger jaren hun nationaliteit, omdat zij zich niet, naar de wet, iedere 10 jaar meldden.

De inwijking naar dit gebied was steeds groot.

De Wachtendonksche psalmen behooren tot de oudste Nederlandsche documenten; het klooster Gaesdonk heeft vele Oud-nederlandsche incunabelen.

De „Partei” beteekende er nooit veel. De Duitsche grensbevolking heeft jaren meegeholpen met het „onderduiken” in dezen oorlog, volgens getuigenis van Noordlimburgsche Burgemeesters.

b. In **Bentheim** werd Nederlandsch gesproken. De eerste streekgeschiedenis van 1850 is in die taal door W. F. Visch geschreven. Wehrli's taalkaart, een Duitsche uitgave, geeft het als Nederlandsch aan. Vóór 1866 deed de Koning van Hannover zich op de congressen voor Nederlandsche Taal en Letterkunde vertegenwoordigen om Bentheim. Toen in 1866 Hannover bij Pruisen werd ingelijfd, ontstond de Welfenpartij, die tot de Nazi-staatsgreep van 1933 bleef strijden voor herkrijging van autonomie en steeds zijn ledental in den Rijksdag handhaafde. De banden met de Prot. Kerk waren sterk; de vorsten van Bentheim zijn naaste bloedverwanten van ons Koningshuis. De Gereformeerde bevolking vormt kerkelijk een classis der Ned. Geref. Kerk.

c. Over Lingen publiceerde L. J. Rogier een studie. Lingen behoorde tot 1702 aan de Oranjes. De Brockhaus' encyclopaedie geeft de huidige taal van de Eemsvallei tusschen Leer en het Bentheimsche als Groningsch aan.

d. Iets anders is de toestand in **Oost-Friesland**. Dit land, dat pas in 1744 Pruisisch werd, na het uitsterven der graven van Cirksma, was oorspronkelijk Friesch, maar zooals de Groningsche Ommelanden van Friesch vernederlandschten, zoo won het Duitsch het in een groot deel van Oost-Friesland.

In Embden is het Wilhelmus gedicht en de Maatschappij tot Nut voor het Algemeen gesticht, een noodsynode der Hervormde Kerk gehouden, maar het Duitsch heeft veel gewonnen. 7)

Prozve eener nieuwe Oostgrens?

Hiermede betreden wij het terrein der politieke geographie. Toen in ± 1930 in Deutschland een nieuwe indeeling aan de orde was, zijn „gründlich” enorme werken verschenen, als „Der Raum Westfalen” enz. Vóór documentatie hebben deze boeken waarde, omdat ze zulk een schat van gegevens bevatten. 8)

Voor kolonisatie is een strook langs de geheele grens het beste: De verplaatsing levert de minste moeilijkheden: De omstandigheden en familiebanden blijven behouden. Zeeklei, zand, veen, rivierklei, löss komen in gelijke verhoudingen voor.

De vaststelling van de grens zou zoo dienen te geschieden, dat wij voor de komende 20 jaar — voor dit tijdvak is nu eenige raming mogelijk — ons overschot zouden koloniseren. Het juiste grensverloop zou in studie moeten worden genomen door geografen, economen, strategen, linguïsten en historici. Men zij voorzichtig: l'Appetit vient en mangeant. Een schets voor het verloop naar de bovengegeven motieven zou b.v. zijn:

Van de Zuid-Oostgrens van Limburg de zuidgrens naar het Oosten doortrekken tot vóór Stolberg-Eschweiler, vandaar naar het Noorden (d.i. West van München-Gladbach tot de Zuidgrens van het oude Gelder (Oost van Venlo) en het Hertogdom Kleef, vandaar (ten Westen van Dorsten) naar het Noorden over de Lippe tot Oostelijk van Borken, dan in Noord-Oostelijke richting ten Oosten van Ahaus Gronau naar de Zuidgrens van Bentheim, verlengd tot de Eems en van dit snijpunt naar het Noorden, gedeeltelijk evenwijdig aan de rivier tot Oostelijk van Leer, dan doorgetrokken in Noordelijke richting Oostelijk van Nordeneij. Het hier geschetste gebied zou omstreeks 12.000 K.M.² omvatten en een bevolkin van ruim 1½ miljoen kunnen herbergen, dat is 2 maal de provincie Gelderland in oppervlakte.

Zoo min mogelijk dienen oude steden opgenomen, al maakt de totale verwoesting herbouw in Nederlandschen trant mogelijk.

Nederland heeft een jaarlijksche bevolkingstoename van ruim 100.000. In

plaats van keuterboerderijtjes hier te herbouwen, stichte men nieuwe hoeven in een nieuw Nederland!

Fransche verlangens.

In Januari 1945 deed Generaal de Gaulle den Oud-franschen eisch naar de Rijn grens hooren en wenschte voor zijn land den geheelen linkeroever, dat is een gebied van Duitschland groot circa 26.000 Km² met ruim 6 miljoen inwoners.

Frankrijk heeft zelf geen mogelijkheid hier Fransche bevolking te plaatsen. Dit plan is zeer gevaarlijk: Een „minderheid” zou ontstaan van grooten omvang, bovendien zouden Nederland en België worden ingesloten. De Generalissimus was tot gedeeltelijken afstand aan de bondgenooten bereid. Gelet op de verhoudingen in bevolkingsgetal Nederland : België : Frankrijk zou dit 1 : 1 : 4 zijn, ergo voor Nederland 1/6 deel, maar een gebied wat in menig opzicht minder geschikt zou zijn, dan Noordelijker streken. Hoogstens zou hier aan een autonoom gebied in economisch-militair verband kunnen worden gedacht. Dit gaat echter het bestek dezer studie te boven en lijkt moeilijk uitvoerbaar.

Slotbeschouwing.

Nederland is niet imperialistisch van aard, al werd een koloniaal Rijk gesticht. De oude degelijke burgergeest heeft groot respect voor mijn en dijn. Reeds tweemaal gaven de lage landen den toon aan in de geschiedenis, n.l. in den Bourgondischen tijd en in de Republiek der 17e eeuw. Ons land van melk en honing is van zijn welvaart tijdelijk beroofd, de materie ontviel, niet de levenskracht. Weelde maakt zacht en strijd staalt.

Nederlanders, let op Uw saeck! Geloof gij in het volk van Rembrandt en Vondel, van Erasmus en de Groot? Zal na Willem van Oranje, Coen en van Hogendorp, onder Harer Majesteits leiding een nieuwe reconstructie van ons staatsgebied geschieden? De Nederlandsche Leeuw droeg in de Republiek 7 pijlen, symbool van 7 gewesten, hij beheerscht nu 11 provincies, zullen een of enkele nieuwe gewesten de welpen zijn? Op den Zuiderzeedijk staat: Een volk dat leeft, bouwt aan zijn toekomst. Een volk met ondernemingsgeest durft een nieuw filiaal te bouwen. Een plicht jegens onze kinderen hun een nieuw huis in het leven mee te geven!

Conclusie.

Duitschland verdient gestraft te worden voor zijn agressie, Duitschland dient schadevergoeding te geven. De beste vorm is grond voor de wassende bevolking. Duitse beloften en toezeggingen zijn waardeloos; voor onze verdronken polders, vernielde havens, spoorwegen en steden verlange het Nederlandsche volk Duitsch grondgebied zonder Nazi-Duitschers!

1) Zocht Ratzel het milieu als oorsprong van de differentieering in de menschheid, Renan antwoordde in „Qu'est ce qu'une nation”, dat de lotsgemeenschap de volkeren vormde. In het ras zochten De Gobineau, Ammon, Fischer, Lapouge, Grant, Stoddard, Chamberlain den grondslag, terwijl Religions-sociologen als Troeltsch en Weber, geopolitici als Kjellen en Haushofer resp. godsdienst en bodemgesteldheid als basis zochten. Brunhes en Vidal de la Blache kozen het „genre de Vie”, Schamelhout de taal als maatstaf. Steinmetz poogde een synthese in „de Nationaliteiten van Europa”.

2) Hier is gebruik gemaakt van eenige gedachten van Prof. Kors.

3) Buiten oorlogsslachtoffers.

4) Hoewel niet typisch voor den goedmoedigen Rijnlander, waarschuwde reeds Vader Cats met zijn rijm:

Indien de „mof” is arm en kaal,
Soo spreekt hij seer bescheiden taal.
Doch als hij komt tot grooten staat,
Soo doet hij God en menschen kwaad.

5) The rape of the Netherlands.

6) Hier werden gegevens van den Heer R. Gitsels te Heerlen gebruikt.

7) Op den cereboog voor Frederik den Groote in Embden in 1744 stond een Nederlandsch opschrift.

8) Een juridische studie van onze Oostgrens bestaat van Dr. Bannier, een linguistische van Prof. Muller en een aardrijkskundige van Dr. Schuiling.

